

Баяман кызы А., Бейшеналиева А., Карымбаева Ж.

Баяман кызы Аида – магистрант, С. Нааматов атындагы НМУ

Бейшеналиева А. – магистрант, С. Нааматов атындагы НМУ

Карымбаева Ж. – магистрант, С. Нааматов атындагы НМУ

**БАШТАЛГЫЧ МЕКТЕПТЕ БИЛИМ БЕРҮҮ ИШИНІН ЖҮРҮШҮНДӨ
МААЛЫМАТТЫК-КОММУНИКАЦИЯЛЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫН
КАРАЖАТТАРЫН КОЛДОНУУ**

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ**

**USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE
PROCESS OF LEARNING IN PRIMARY SCHOOL**

Аннотация. Макалада башталгыч жалпы билим берүүдө маалыматтык коммуникациялык технологияларды колдонуунун өзгөчөлүктөрү аныкталат.

Аннотация. В статье определены особенности использования информационно-коммуникационных технологий в начальном общем образовании.

Abstract. In the article, the features of the use of information and communication technologies in primary general education are defined.

Ачкыч сөздөр: Маалыматтык коммуникация, маалыматтык компетенттүүлүк, электрондук китепканалар, электрондук китептер, электрондук мезгилдүү басылмалар, сөздүктөр, маалымдамалар, компьютердик окуу программалары, маалыматтык системалар.

Ключевые слова: Информационные коммуникации, информационная грамотность, электронные библиотеки, электронные книги, электронные периодические издания, словари, справочники, компьютерные программы, информационные системы.

Key words: Information communications, information literacy, electronic libraries, electronic books, electronic periodicals, dictionaries, reference books, computer programs, information systems.

Билим берүүнү маалыматташтыруу – билим берүү системасын окутуунун жана тарбиялоонун максаттарын ишке ашырууга багытталган жаңы маалыматтык технологияларды иштеп чыгуунун жана колдонуунун теориясы жана практикасы менен камсыздоо процесси.

Билим берүүнү маалыматташтыруу процесси мектептерде акыркы маалыматтык технологияларды колдонууну гана эмес, окуучулардын жаңы билимге жана билимге болгон кызыгуусун ойготуу үчүн маалыматты берүүнүн ыкмаларын жана формаларын трансформациялоо жолу менен окуу-тарбия иштерин уюштуруу системасын өркүндөтүүнү да камтыйт. алардын чыгармачылык активдүүлүгүн өнүктүрүү. Албетте, биринчи кезекте акыркы үлгүдөгү проекторлорду, экрандарды, компьютерлерди жана башка жабдууларды колдонуу менен маалыматтык технологиялык чөйрөнү түзүү зарыл.

Демек, башталгыч мектеп мугалимдеринин кесиптик даярдыгын терең анализдөө жана аны азыркы талаптарга ылайыкташтыруу актуалдуу илимий

маселе болуп саналат. Башталгыч мектептеги окуу процессин натыйжалуу жүргүзүү үчүн биринчи ирээтте маалыматтык коммуникациялык технологияны системалуу жана үзгүлтүксүз колдонуу зарыл.

Башталгыч жалпы билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары - Жалпы билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты) кенже мектеп окуучуларынын маалымат маданиятын жана МКТ көндүмдөрүн өздөштүрүү аркылуу заманбап маалыматтык чөйрөдө иштөө жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү зарылчылыгын көрсөтөт. Бул үчүн билим берүү процессинде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды кеңири колдонуу пландаштырылууда.

Кыргыз Республикасысынын Президентине караштуу Стратегиялык өнүктүрүү жана артыкчылыктуу долбоорлор боюнча Кеңештин Президиумунун 2016-жылдын 25-октябрындагы №9 протоколу менен «КРнын заманбап санариптик билим берүү чөйрөсү» артыкчылыктуу долбоорунун паспорту бекитилди. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн портфелине санариптик билим берүү чөйрөсүн түзүү боюнча артыкчылыктуу долбоорду киргизүү жаңы билим берүү технологияларын өнүктүрүү боюнча милдеттердин маанилүүлүгүн көрсөтүп турат.

Бул долбоор ар кандай курактагы жана социалдык статустагы жарандарга заманбап маалыматтык технологияларды колдонуу менен сапаттуу билим алуу мүмкүнчүлүгүн түзүүгө багытталган.

Кыргыз Республикасынын Билим берүү министрлиги тарабынан ишке ашырылып жаткан «Кыргыз электрондук мектеби» долбоору окуучуларды, мугалимдерди, ата-энелерди бириктирген жана социалдык-маданий шарттарга карабастан жогорку сапаттагы жалпы билимге бирдей мүмкүнчүлүк ачкан маалыматтык-билим берүү чөйрөсүн түзүүгө багытталган. .

Заманбап мугалимдин негизги милдети кесиптик педагогикалык иш-аракеттерди жүзөгө ашыруучу мейкиндик катары мектептин маалыматтык-билим берүү чөйрөсүн өздөштүрүү, өзүнүн педагогикалык ишмердүүлүгүн PISAга киргизүү, зарылчылыкка жараша анын компоненттерин колдонуу жана кесиптештер, студенттер жана администрация, ата-энелер менен маалымат жана кесиптик өз ара аракеттенүү.

Мугалимдин МКТ компетенциясынын түшүнүгү “Мугалимдин кесиптик стандартында” кеңейтилген. Бирок иш жүзүндө мугалим окуучуларды интернет, электрондук энциклопедиялар жана окуу китептери, ар кандай окуу программалары жана башка маалымат булактары менен иштөөгө үйрөтпөйт. Экинчи жагынан, сабакта МКТны колдонууга кызыгып, мугалим өнүктүрүүчү окутуудан визуалдык жана иллюстративдик методдорго өтүү мүмкүнчүлүгү бар. Ошондой эле, азыркы учурда сабакта МКТны колдонуу боюнча окуу куралдары жок, бул багыттагы иштердин негизги ыкмалары жана ыкмалары аныктала элек, мугалим аларды интуитивдик түрдө табууга туура келет. Мындай сабактарга баа берүү да кыйын, анткени классикалык анализдин схемаларын аларга колдонуу кыйын, жаңы формалар жок.

Башталгыч класстын мугалимдеринин ишине маалыматтык-коммуникациялык технологияларды киргизүү билим берүүнү модернизациялоонун негизги максатына - билим берүүнүн сапатын жогорулатууга, билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн жогорулатууга, маалыматтык

мейкиндикте багыт алган инсандын гармониялуу өнүгүшүн камсыз кылууга көмөктөшөт. заманбап технологиялардын маалыматтык-коммуникациялык мүмкүнчүлүктөрү менен тааныш. Маалыматтык технологияларды башталгыч класстын окуу процессинде колдонуу аны модернизациялоого, мүмкүндүк эффективдүүлүктү жогорулатууга, окуучуларды мотивациялоого гана эмес, ар бир окуучунун жеке өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен процессти дифференциялоого берет. Азыркы учурда мектеп окуучуларын окутуу процессинде бардык жаңы билим берүү каражаттары, анын ичинде маалыматтык-коммуникациялык технологиялар колдонулат, алар белгилүү бир педагогикалык маселелерди чечүүгө арналган, предметтик мазмунга ээ жана окуучу менен өз ара аракеттенүүгө багытталган түрдүү программалык-аппараттык каражаттар катары түшүнүлөт[29].

Бул билим берүү куралдарын бир катар параметрлер боюнча классификациялоого болот: *а) чечилип жаткан педагогикалык милдеттер боюнча:*

- негизги окутууну камсыз кылуучу инструменттер (электрондук окуу китептери, окутуу системалары, билимди башкаруу системалары);

- практикалык окуу куралдары (маселелер, семинарлар, виртуалдык конструкторлор, симуляторлор);

- көмөкчү каражаттар (энциклопедиялар, сөздүктөр, окуу китептери, билим берүүчү компьютердик оюндар, мультимедиялык тренингдер);

- комплекстүү инструменттер (дистанттык окуу курстары). *б) окуу процессин уюштуруудагы функциялары боюнча:*

- маалыматтык-билим берүү (электрондук китепканалар, электрондук китептер, электрондук мезгилдүү басылмалар, сөздүктөр, маалымдамалар, компьютердик окуу программалары, маалыматтык системалар);

- интерактивдүү (электрондук почта, электрондук телеконференциялар);

- издөө системалары (каталогдор жана издөө системалары аркылуу ишке ашырылат). *в) маалыматтын түрү боюнча:*

- тексттик маалыматтар менен (окуу китептери, окуу куралдары, проблемалык китептер, тесттер, сөздүктөр, маалымдамалар, энциклопедиялар, мезгилдүү басылмалар, сандык маалыматтар, программалык жана окуу материалдары);

- визуалдык маалымат менен (жыйнактар: фотосүрөттөр, портреттер, иллюстрациялар, процесстердин жана кубулуштардын видео фрагменттери, эксперименттердин демонстрациялары, видеоэкскурсиялар; статистикалык жана динамикалык моделдер, интерактивдүү моделдер: предметтик лабораториялык семинарлар, предметтик виртуалдык лабораториялар; символдук объекттер: диаграммалар, диаграммалар);

- аудиомаалымат менен (спектаклдардын үн жазуулары, музыкалык чыгармалар, жандуу жана жансыз жаратылыштын үндөрү, синхрондуу аудиообъекттер);

- аудио жана видео маалымат менен (жандуу жана жансыз жаратылыштын аудио-видео объекттери, предметтик экскурсиялар);

- айкалыштырылган маалымат менен (окуу китептери, окуу куралдары, баштапкы булактар, антологиялар, проблемалык китептер, энциклопедиялар, сөздүктөр, мезгилдүү басылмалар) [45, 240 б].

Компьютердик технология үч вариантта ишке ашырылышы мүмкүн:

I - «кирип өтүүчү» технология катары - жеке темалар, жеке дидактикалык тапшырмалар үчүн бөлүмдөр боюнча компьютердик окутууну колдонуу;

II – “негизги” – бул технологияда колдонулган эң маанилүү бөлүктөрдү аныктоо;

III – “монотехнология” – бардык окутуу, билим берүү процессин бардык башкаруу, анын ичинде диагностиканын, мониторингдин бардык түрлөрү компьютерди колдонууга негизделгенде.

Компьютердик технологияларды колдонууда компьютер менен башка технологиялардын элементтеринин ортосундагы байланыш маселеси абдан актуалдуу болуп саналат. Компьютер окуу процессинин бардык этаптарында колдонулушу мүмкүн: жаңы материалды түшүндүрүүдө, бекемдөөдө, кайталоодо, билимди, көндүмдөрдү жана көндүмдөрдү көзөмөлдөөдө.

Бул проблема боюнча теориялык жана практикалык жалпылоонун жүрүшүндө төмөндөгүлөр аныкталды:

I) Кыргызстанда билим берүүнүн негизги приоритети болуп маалыматтык коомдун муктаждыктарына жана мүмкүнчүлүктөрүнө ылайык билим берүү системасын маалыматташтыруу саналат. Бүгүнкү күндө мектепти маалыматташтыруунун негизги милдети билим берүүнүн жаңы сапатына жетишүүнүн шарттарынын бири катары маалыматтык-билим берүү чөйрөсүн түзүү болуп саналат.

Мамлекеттик билим берүү стандарты МББ маалыматтык билим берүү ресурстарынын комплекси катары аныктайт, анын ичинде санариптик билим берүү ресурстары, маалыматтык коммуникациялык технологиялардын (МКТ) технологиялык каражаттарынын жыйындысы: компьютерлер, башка МКТ жабдуулары, байланыш каналдары, заманбап педагогикалык технологиялардын системасы. заманбап маалыматтык жана билим берүү чөйрөсүндө окутууну камсыз кылуу.

Кыргыз Республикасысынын Президентине караштуу Стратегиялык өнүктүрүү жана артыкчылыктуу долбоорлор боюнча Кеңештин Президиумунун 2016-жылдын 25-октябрындагы №9 протоколу менен «КРнын заманбап санариптик билим берүү чөйрөсү» артыкчылыктуу долбоорунун паспорту бекитилди. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн портфелине санариптик билим берүү чөйрөсүн түзүү боюнча артыкчылыктуу долбоорду киргизүү жаңы билим берүү технологияларын өнүктүрүү боюнча милдеттердин маанилүүлүгүн көрсөтүп турат.

Адабияттар:

1. Государственный образовательный стандарт Кыргызской Республики. "Высшее образование. Общие требования". Утвержден решением Коллегии Министерства образования и науки Кыргызской Республики от 23 мая 1995 года N 3/1.
2. Завьялов А.Н. Формирование информационной компетентности студентов в области компьютерных технологий (на примере среднего профессионального образования): автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук // Тюмень, 2005. - 17 с.

3. Зимняя И. А. Ключевые компетенции - новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. 2003. № 5. С. 34-42.